

Haruiz

LOODUS =

harrastajad.

N° 4.

Sisu:

- 1) Lõppedi uus aasta algul.
- 2) Mis on elu?
- 3) Noorsooliikumise praegusest olusest
- 4) Rõs.K.R. ja Rõs.K.R. poolt korralda-
tavat loengut.

JAANUAR

1924.

Mõtteid uue aasta algul

Ei pääse kõik elama looduse-
 isentrumites, kus arenemisvõ-
 malused suuremad. Ei pääse kõik
 õppima ülikoolilinnas ehk pealinnas,
 kus rihav elu tahtmata kaasa tõmbab
 ja kus tingimised soodsamad siima-
 ringi laiendamiseks. Tärwitsel seal
 woid teatrisse minna ja sa wõid aju-
 liselt igapäised mured unustada
 ja kunstilmas elada. Ja hääd draa-
 mat näha on ikka rohkem teine asi,
 kui seda lugeda. Tärwitsel woid kont-
 serdile minna ja sa elad ajutiselt
 muusika kõrgemate saawutuste kes-
 kel, saad uul hooгу püüdes kõrgete
 eesmärkide poole. Mitmesugused tea-
 dustlikud kõned, tütustarad idasi-
 püüdwat hinge teaduseilma wimas-

li saavutustega. Kuid need on provintsi elanikele vaid wagaad suwid. Pahas ehk tahtmata tuleb leppiola teistsuguste oludega ja elu nende järele korraldada.

Kui hariduselu edeneb kiiresti ja ajaga sammu pidada pole kerge. Kui ka meil kui provintsi elanikel tuleb palju jõudu pingutada, et samale tasapinnale jõuda, kuhu wõrdlemisi kergema waewaga jõuawad need, kes asuvad paremais arenemistingimistes. Ainus wõimalus siin end kooli tasapinnalt eelasi aidata on kirjanduse kaudu. Meie õnnetus seisab selles, et meil puudub kirjandus. Eesti keelne kirjandus iseenesest on juba rohke, kuid ka seda pole tarvilisel määral saadaval. Klassi raamatukogud ei sisalda kargeltki seda, mille järele

ärksamate õppurite meel ei kaal ja et
endale kirjandusest muretseda, selleks
ollakse liig kehavad...

Maitsetud asjaolud kohustavad iga
võimalusest ära kasutama, et silma-
ringi laiendada. Meie väikesest
kirjandusest tuleks omandada kõik
seda, mis vähegi omandada võib
ja kehv majanduslik seisukord ko-
hustab ära kasutama igat võima-
lust, et raamate juure pääseda.

Mõtle, selleks võiks teatud määrat
kaasa aidata ka ringide raamatuko-
gruud. Kuna kooli kogude täiendami-
ne aeglases tempos eduneb, oleks ehk
ringide kogude täiendamine kergemalt
läbi viidav — kui ainult raha oleks.

Pealegi ei muretseta iga klassi kogusi
kõiki raamatuid. Kui tuleks vahel 4-
5 aastat oodata, kuni soovitud ra-
matu juure pääsed. See oleks meie

sure edenemise juures liig pikk aeg.
Sellespärast tuleks ka N. Ringi juhatusel
aegsasti mõelda, kuidas ringi kogu nii-
suguse kirjanduse poolt täiendada,
mis ta sihtidele vastab.

— — — — —
N. Ringi on omale ülesandeks võt-
nud ilmavaate kujunemisel kaasa
aidata. Vähe on meil nüüsguseid
raamatuid, mis selles sihis kaasa-
aidata võiks. Siin tuleks esivoones
nimetada meie paremaid aegkirju
„Loodust“ ja „Loomingut“. Kuid
„Loodusest“ oleme käesoleval õppe-
aastal näinud ainult 6 nummrit
1923~~dest~~ aastast ja „Looming“ pole
vist ülepäa õppurkonda leida leid-
nud. Siin peaks N. Ringi juhatus
kuidagi abinõu leidma, kuidas neid
soetada. Need võimaldaks meile nii-
hästi loodusteaduse kui ka kirjand-

-dus ilma viimaste saarrutustega tut-
runeda.

Möödunud suvel ilmus raamat
„Mõtteid valmivaat intelligentist“,
E. Üliõpil. seltsi „Hiljalt“ väljaande-
kus ka ilmavaateliisi küsimusi käsi-
tatakse. Eriti selleks on pühendatud
Aug. Anni kirjutus „Meie ilmast ja
meie ilmavaatlest“. Ei taha seda
siin põhjalikult arrustama hakata.
Seda on teinud „Loomingus“ nr 5 das
H. Kruus ja nr 6 das J. Lemper. Pühtoin-
vaid tähelepanu ta peale juhtida.
Kui seal esitatud ilmavaate ide-
aalne pole täiuse mõttes, süski on ta
ilmavaade, süski sisaldab ta mõtteid,
mida kõigil kord tuleks läbi mõelda,
kui mingisuguse ilmavaate juurde
tahetakse jõuda. Seal on mõnu, mis
südamest tulevad ja ka südamel-
se lähemad. Poon mõned näitused

— Suurt, ilusat, vabastavat sõna ole-
me kuulnud liig harvalt, liig har-
va!

— Rõõmsa töö õhkkunda pole me
tunnud pea kuusagi!

— Isiklikkusest vaba enese ja teiste
töö hindamist oleme näinud liig
vähel!

— Nii vähe et oleme tihti kaldu-
vad olnud süüdistama oma aja
inimesi isegi eetilises madaluses,
ebakorrektsuses, kuulemises ja
väikluses.

— Meie püüame mõista ja seleta-
da seda saamistingimistega. Aga
meie olame uut ja paremat vähe-
malt omalt põlvelt, tõusva intel-
ligentoi põlvelt. See vähemalt peaks
harguma vabalt mõtlema, isikliku-
sest ja väikesest üldamisest üle
alles (lhk. 46) Ehk jälle:

— Taluliselt tundus rahel üldse
meie praegusel noorsool pole kyllalt
töölekehutavaid isegi. Tõsi, nü tu-
dus see, et lugedes näit. "Mälestusi" 1905
aastast, praeguse üldse
meie praegusel noorsool pole ei-
enam isegi niisuguse kui siis. Need
mõisid olla lapsinud, seekord, aga
nad olid süüsi aated, nad ti-
numese ~~seesuguse~~ ja seega suure-
enesest vähe-koorigaks ja seega
kaaks ning ilusaks ja eriti nad arui-
sid liigvõle tema mõistuse kui ka tema
tunded, misid kogu ta raimu ~~et~~
~~toimivusse~~. See on isegi kyllalt suur
väärtus.

— Nii on iga aade väärt juba sar-
nasena-kui aade, kui miski, mis
mal on igapäevasest, ainelisest

labasest, väiksest, isiklikust. Olgu see milline tahes - see õilistab, ilendab ikka (lk. 10).

Uu sünni noorsoost juha juht on, süs paar sõna noorsooliikumisest. Mulle näib, et meie noorsooliikumine praegusel kujul on oma ea ära elanud. Igal pool näeme leigut, leigut. Ei ole see haridusministeeriumi eeskirjadest ei normaalpõhikirjadest. Kõik läheb oma elu lõpule jõudnud, asemele peab astuma uus. Kõiksugusel kujul ta ilmub, seda ei tea veel kindlasti. Surran, edespäidine arenevamine peaks minema isiklike tunde ja mõtteilma sürendamise sihis. Ringid terwikuna võirad seal vähe abi anda - vast raamatukogude korraldamise käel ja üldiseid juhatusi andes. Inimesi soovaks kütta,

aktiivsusele aratada nad vist ei suu-
da. Ühiselt sügavamale tungida jõua-
vad vast väikesed üksused, mis on
liitunud inimestest, kellet tööpoolest ühi-
sed kaldurused ja isiklik sümpaatia.

Miss on elu?

Õige saladuslikum elu on elu ise. Nende sõnadega kriipsutati alla endisargset bioloogiat, ja saladuseks on ta osalt praegusajani jäinud, ehk küll paljugi uuritud, oletatud ja kindlaks tehtud. Kindlad seletused nii mõnede asja kohta puuduvad. Nii mõnegi küsimuse peale, kus töde vajatakse, on oletustega vastama.

Elava olewise kunstlik loomine pole seni süündinud. On ju omeli teada, et elav olewis toidudaineid elavaks aineks muudab, sellepärast ei lohiks ka aeg, kus elava olewise kunstlik loomine võimalik, enam kauget olla, sest juba praegu võib elava olewise kehas tekkivaid aineid keemiliselt valmistada. Nii need keemilisi protsesse, mis looma kehas sünnivad võib väljaspool

ama soovuskraadi juures toimetada. Seda võime siis oletada, et elu mõistatuse seletamine ainult katselise keemia lühikesel eluea tõttu viibinud on. Millega on seletatav elu, elu tekkimine ja millest olenevad mitmesugused eluavaldused? Neid küsimusi on juba vanema aja mõttetargad püüdnud materiaalse alusega ühendada. Ku arvas juurkaste mõttetark Thales kes 600 a e. Kr. elas, et vesi on algaine, millest kõik elavad organismid koos seisavad. Oma arvamist seletas ta sellega, et loomade ja taimede toit vett sisaldab. Teised eeldasid nelja algainet: tuli, vesi, õhk ja maa, kuna kolmandad Demokritosega (450 a. e. Kr.) esotas arvasid, et elu materiaalse alus oleneb väikestest kehakestest atomitest, algmõte, mis uue ajal jälle ellu tõusis ja hiljemalt

esineid.

Kuid kõigi nende spekulatsioonide peale vaatamata oli võimata elu ja ta nähtuste materjaaloust põhjendada ja selle tõttu tuleb juba vanade egiptlaste juures esile elav printsiip — pneuma, mis inimeses sündimisest saadik asub ja mis hingamise teel kehas uueneb.

Keskaja teadus ei lisanud sellele õpetusele põhimõtteliselt midagi uut juurde.

Uuesaja algul leidis juba isikuid, kes kõiki elunähtusi keemia ja füüsika seisukohalt seletada püüdsid. Füsioloogilistes protsessides nägid nad ainult keemilisi reaktsioone. Nende õpetuse järgi on inimese kehas teatud hulk keemilisi elemente ihendatud mis omavahel isesuguses tasakaalus asuvad. Kui tasakaal muutub —

terid haigus, mida ainult keemiliste abinõudega uuesti tasakaalustada võib.

Kuid sealjuures leidus ka neid, kes peale selle veel mingisugust loodusejõudu oletasid. Ilmus rida teadlasi, kes elurähtusi igaüks ise viisil seletasid. Ühed arvasid, et see on olnud liikumisest, mida keha kindel pinemuse tõttu moodustavad. Liikumise algpõhjuseks oli eeter, mis hingamise läbi kehasse sattus. Siin leidsid vanaaja püümaalike arvamised uuesti pinda.

Sellel põhjusel tekkisid ka hald ilma-vaadet. Ühed seletasid, et elurähtuste põhjust tuleb ainult keemia ja füüsika põhjal seletada. Seda ilmavaadet nimetati materjalistlikuks ilmavaateks. Siis seletasid peale selle veel mingisugust igas väiksemas ja suuremas asuvas saladuslikku elujõudu. Seda ilmavaadet nimetati vitalistlikuks ilmavaateks.

Tolle õpetuse kasutas kõneles veel aja-
olu, et ühiti keemilist ühendust, mis
elusais olevasis esinevad, kunstlikult
valmistada ei võidud. Vitalistide ar-
vamise järgi sündisivad nad kehas
saladuslike elujõu abil.

See vaade aja ei võinud kanna pü-
sista. 18 a.s. lõpul töid Lavoisieri uuri-
mised keemia alal sellesse küsimusesse
uue pöörde. Nimelt avaldas Lavoisier
uine jäämise seaduse. Ühtlasi leidis
ta ka, et hingamine muud midagi pole
kui öölemine. Ka läks Fr. Wöhleril 1828
korda uurinollust - karbamiidi - keemili-
sell saada, mis loomade ja inimeste
organismis ainevahetusel sünnib. See
kõigutas tublisti vitalistliket ilmavaa-
det, kuid lõpuliike kooki sai ta alles
siis, kui Helmholtz 19 a.s. keetpaigas ener-
gia jäämise seaduse avaldas. Uuri-
miste jätkjal selgus, et energia hulk, mis

mehaanilise töö või soovuse tagajärjel
kehast lahkub, kõik füsioloogiliste prot-
sesside abil toimust saadud on. Sellegi-
üks peavad ka kõik elu nähtused fü-
siisel ja keemilisel teel selgitatavad
olema, ja edespäidiseid uurimisi jat-
katiigi selles sihis.

Suure sammuga edasi tegi ka rat.
ehituse ülesleidmine. Nimelt
uuriti kõigepealt taimerakkusid, ku-
listi et rakud kõik läbipaistva süda-
taolise ringe täidetud on. See aine nime-
tati protoplasmaks, mis teatavalt
13 algainest koos seisab. Protoplasma
uurimisel niitretikate juures selgus, et
elu alguseks terwet rakkudest vaba pole-
gi, vaid sellend jätkub protoplasma
tüükikesest küllalt. Sellele järgnes ka
oleus, et taimed ja looma protoplasma
bioloogiliselt üks ja sama aine on,
ja et kõik eluaraldused organismides
olevad protoplasmast.

despidised uurimised pühen-
datigi protoplasmale, kui elu-
alusele. Tähti Lindblads et protoplas-
ma kuulub kollioidsete oluste hulka,
millega teatavasti liimisarnaseid ka-
junud süsteeme nimetatakse, mille
jakkused väikesemad kui 0.000 m.m. on
Näha võib neid ainult ultra mikros-
koobiga, mille ehitisel aluselt järg-
mine nähtus on võetud: harilikus,
valgustatud toas ei näe meie õhus hel-
jumaid tolmuhiididest mitte. Kuna
siis, kui valguskiir läbi väikse ava-
use tupsa tungib on tolmuhiidide-
sed nende varjude tõttu kergesti näk-
tavad. Kui valgustatakse ka ultra-
mikroskoobis vaseldatav objekt tuge-
va valguskiire läbi küljelt, mille tõt-
tu ka peenemadki osakesed nähta-
vaks saavad.

Kollioidlahuste uurimisel selgus,

et ta alalasa muutub ja transformee-
rub, selle tõttu võib ta protoplasma
kolionaalalusena mitmesuguste tegu-
rite mõjul om. hajumisastet muuta.
See selgus, et neutraalsesolad iherake-
listel loomakestel plasma pinnakihi
mildisarnaselt teisel wahu taoliselt
muunduvad, kolmandatel kokkuliitu-
misele wuivad j. n. e. Sellega oleks siis
ta seletatavad mitmesugused eluoluk-
tused mõjub mõni keemiline aine
kolloidolluse peale, mis transformee-
rub see olude kohaselt. Näit. liitumi-
ne. Sun juures muutub keemiline ener-
gia kolloidolluse paisumise tõttu
mekhaaniliselt jooks. Nõnda oleks
ta arutuse edasiamilmne arutuskollo-
idide lahustus ehk paisumisolekust.

Nõnda seletatakse nüüd organismi-
de eluaraldusi ja oletus, et elu-
füüsiko-keemiliselt seisundohalt mitte

seletataw pole, on ilma kindla aluseta.
 Iga uus leidus kollviidkeemias toob jäl-
 le täielikuma ja ülevaatlituma sele-
 tuse füsioloogilise protsessi üle elu-
 sas looduses ja kaugel enam pole
 aeg, kus elu nähtused inimesele enam
 saladused pole.

Kokkuseadmisel on larvitatud:

Loeb. Elu.

Kahv. Elu aineliselt aluselt
 Loodus #2/1923).

Ummukevur. Tisorevessu
 oevolu goorvovut.

— 2 —

Eesti noorsooliikumise peaegusest ilmnest.

 Meie noorsooliikumine, olles alles
võrdlemisi noor, on selle peale
vaadates lüli teinud muutusriika
elujärge. Esimene rõõd avaldas ta end
peale suuri poliitilisi muudatusi, käi-
käes Eesti rahvuslase isesisirusega. Noor-
sooliikumise algus oli ka ühtlasi noorsoo-
liikumise tõusust, millele hiljem määr-
järgnes. Samane tõusu ajajärk meie
noorevooliikumises on seletatav järgmiste
ajaloodega. Esimest korda võisid meie
noored lähedamalt hingata, pääsedes
rõõmest vene-õpikoolist. Jõuti arusa-
misele et ka noored olewid sõna kaasa
võetud võivad, mitte ükski tulewidu

sead e. sea looma, nagu seda seni
 ni armastatu. üldse. Sead selie ka-
 natas meie tolmalegne kool, karmatama
 sõja tagajärjel, kohaste õpetajad
 puuduse all. Kool e. suutnud selle
 tagajärjel oma ülesandeid enam
 korraldada täita, mille all aga oma
 korda kannatama pidi õppis-
 tuss.

Et aga tasandada seda mida
 kool puudus jättis ja tunda end
 keiselt puuli olewiku inimesena, asu-
 sid wõrd ise üleshitawale tööle.
 See alguse wõrswolukumine, mis en-
 seisoones awaldas õppis- wõrswor-
 ganiseerumises.

Organiseerus see terve meie kooli-
 wõrswor. Vähe leides koolisid, kus
 ei tegutsenud õpilase-organisatio-
 ni. Enn kelle õpilased ei tund me
 ne koolide wõrswor õpilase-ühingu

liikmed. Asutatud organisatsioonide sihid olid väga mitmesugused, kuid siiski võis nad püüdsid töötada kooli õppekava täiendamiseks. Esiinnas anti suure väärtust sportile ja seda ka täieõigusega, sest senisest koolist oli sport peaaegu puudunud, mis aga noorte füüsilisel arenemisel tähtsat osa mängib. Sportile järgnesid kunst ja kirjandus, mis seniaegses koolis ka vähe lähelpooli olid väärinud. Kümneses järjekorras leidsid aset ka teaduslised organisatsioonid. Siispeetega usinusega töötati kogu vabal ajal organisatsioonis (ehk seda küll mitte igal pool).

Töösaavutused mida sarnasel töötamisel saavutati olid lahtlemata suured. (Näitake meelde esimesi noorte tööde näitusi ja I üleriiklikku Noorte-Päeva.).

Paewall jõuti lõpule organiseerimise tööga, kui juba ilmsiks tuli wana de esimese wande noorsooühendumise peale.

Vanem põlv naine noorsooliikumises nägewat mingesugust tonti, millele waja oli talle jõuga vastu astuda.

Noortele ei tulnud enam küllalt lahke pilguga vastu waadati nende peale leetawa üldkõiksusega. Päeline wadaku noortele tuli ilmsiks peale E. H. H. II kongressi, mil ainult esile püüti tuua noorte praheid ja neid pealegi kuulda kuna täiesti vaikides mööda mindi noorsooliikumise häide riigede esindamist.

Noorte ja wanade wahel tekkis lähipääremata keristik, mis oma halwawolmõju noorsooliikumise peale awaldamata ei jätanud.

Noord, kes nägid et neid iga sammureal ainult wastolu ootab, ei suutnud enam sarnase jõuüllusega tööle astuda, nagu seda olid teinud renoleldajad mõne aasta eest. Noorugu

jäi ideevaeseks, nagu seda mõned vile
tuuvad. Ei leitud organisatsioonides war-
tawat tööala, waadati roige pea-
le pessimistlikkusega, jättes organisat-
sionis töötamise nende koolide, kes
sellest huvitatud. Kuul neid „havi-
tatuid“ leidis mere noorsoos, kahjuks
õige väikene protsent. Noortepere ja-
guines kahte ossa 1) aktiivseiks, kes
organisatsioonides töötasid erilise aga-
rusega ja 2) passiivseiks, kes orga-
nisatsioonide peale wastasid ükskõik-
susega, ehk nad ise küll organisat-
sionide liikmed olid. Nii ole noorsoo-
liikumise täiusule jõrgnenud mõõn

Sainases mõõna ajajärgus wiibeb
mere noorsooliikumine veel praegugi.
Kõige madalamale mõõna aja-
järde jõudis ta läinud aastal enne
Haridusministeeriumi poolt, noorsoo-
le esindatud määruste ja põhiirija-

de teatawaks saamiot.

Need ministeeriumi poolt teatawaks tehtud määrused töid meie riinurasse noorsoosse uut eluust. Noored, kes sarnaste nõudmislega rahul ei wõi olla nagu seda nõuawad eluimelatud määrused ja põhi kirjad, elid sunnitud enda karele kaitseks wälja astuma ja E. K. K.

Kongress Pärtus 1923-ma aastal Ke-
radel tunnistasid Haridusminis-
teeriumi poolt esindatused põhi kirjad
noorsooorganisatsioonile wastuwõtma-
riks. Sellepärast, et need lubawad
tegukseda ainult erisihilisi organisat-
siione, mis meie noorsooliikumist ainult
hõlmustaks. Haridusministeerium, kui
kõrgemat wõimu kandew asutus, ei
wõtnud kongressi otsust muudugi
mitte omaks waid arus otseskohe
oma ulesande teostamisele.

Ilmus etteaimamata nähtus. Põhja kes-
lis suutsid Haridusministeeriumi nor-
maal põhikirjad end läbiviia, kuna
Lõuna keslis nad vähemalt esialgselt
teostamist ei leidnud. Eeloodud põhijar-
tel liiduvõeti Pärnuna ja Raskvere
Koolinõorsoo liidud, mille asemele
arutati Pärnuna „Noorte Kõlle Tä-
hvi“, kes selleks ette kutsuti, et alal-
hoida endiseid Koolinõorsoo liidude
varandusi. Raskveres ei arutatud lii-
dudevõetud Koolinõorsoo liidu asemele
ka mitte normaal põhikirjade alusel
lõutavaid erisikilisi ringe ja niimoo-
di jäid Raskveres tegutsema kooli-
nõorsoos ainult seminari Karskus-
ja Naturalistide ringid.

Mänel pool on organisatsioonid enda
põhikirjadesse sisseviitnud ainult koo-
lide õpetajate nõudogude poolt võeta-

wad punktid H. ministeeriumi normaali põhikirjadest ja töötawad nümvodi wäikeste muudatustega endises sihis eolasi.

Mis suguse ilme on umandunud töötamine praegustes Eesti Koolnõorsoo organisatsioonides? Kõige selle peale võib üllatunud andmete ja oma isiklike kogemuste waral wastata. Nagu juba eelpool tähendasin on meie nõorsugu jagunenud kahte ossa; aktiivseiks ja passiivseiks. Kuusaadawalt ei wõi sarnane jagunemine töötamise peale hästi mõjuda. Wähene aktiivsete hulk ei suuda organisatsioonis, mis lükmeliselt sadandeid suur, ka midagi ära teha, sest, et nad oma tööjõust hulk arjata passiivsete tööwirikutamiseks peawad kulutama, kes kõige peäle waalamata isikagi korralikult töö juure ei asu.

Peaks arwama, et sarnasel juhusel meie noorsoo organisatsioonide töötamises suur miinus peaks walitsema. Nii hull aga asi iseenesest veel ei ole. Tuleb ette ka juhtumisi, kus töötamises ainult miinus walitseb, kuid sarnased juhtumised on haruldased. Enamasti suudawad aktiivsed inimesed nii palju mõjuda, et inka töölatakse, olgu siis töötajate hulgaga ehk töö produktiivsusel lood kuidas on.

Pilen mitu korda ühesikute organisatsioonide juhtivamate jõudude käest, oma küsimusele: „Kuidas teil töölatakse?“ wastuseks saanud: „Töötatakse inka, ehk küll mitte sarnase hooaga kui mõne aasta eest, kuid siiski töötatakse.“ Tuleb ette ka erandlisi juhtumisi, kus nüüd suurema hooaga töölatakse kui ennem. Et tüesti

töötatase näitab see, et suurem osa meie noorsoo organisatsioonest annab wälja oma aegkirju.

Peale selle korraldatakse referaate ja piduõhtuid. Ka õpilaste tüüde näitusi, kus esindatakse nende praktilised tööd, ~~korraldatakse~~.

Ei meeldi ka suurimail organisatsioonel oma laulu ja muusika koorid, sportlaste ja malelaste grupp.

Siis näeme, et meie noored tahawad töötada, olge siis kas kirjanduse, kunsti, teaduse, wõi mõnel muul alal, ega hooli kitsendustest, mida teewad neile need, kes ei ole noored ja kellele wõõrad on noorte ideed ja noorte waated.

— . —
H. M.

Karskuse Ringi ja Nat.
Ringi poolt korraldatud
referaat-õhtuist.

On juba referendid kord otsusta-
nud awalikult esineda, siis wa-
bandage nad ka, kui neid awaliku
aruustuse alla wõetakse. Asjale on
sellest wist aina haru, sest awalik
aruustus korwaldab ehk mõned aru-
saamatused, mis tekkida wõiwad. Et
tõepoolest mõned arusaamatused ole-
mas, seda näitawad lähirääkimised
õhtul 16. I. 24.

Ettekantawate referaatide ülesanne
arwalawasli on seda materjaali eda-
si anda, mida esitajad Tartus kor-
raldatud kursusest omandasid.

Meil aga tahetakse mõnelt poolt (Hübner, Blum) näha seda materjali täiesti ümbertöötatuna meie olude kohaselt. Mul enesel jäi ka küsimus tumele, kas on siin tegemist ainult mõlete edasiandmisega, või on need juba osalt ümbertöötatud. Olenko soovitan, et referendid ära märgiks, kas annavad nad edasi oma waateid või teiste; viimasel juhul tuleks ära tähendada, kellele oma nimelt, et siis läbirääkimisel sõnavõtjad teaks, kelle waateid neil arvestada tuleb. Soovitan oleks, et referendid oma referaatide peapunktid lühidalt kokku võtaks ja opalo grafeeritud kuulajale kättesaadavaks teeks, nagu seda harilikult igasugustel kongressidel tehakse. See teeks referaadid viljadamaks, läbirääkimi-

sed elavamaks ja enam aine ümber
koondatuko. Opaleograferimise ase-
mel võiks kokkuvõttele ka tahvile
märksida, nagu seda tegi õpl Andrei.

Ilis puutub üksikuisse refe-
rentidesse kus oleks neist muljed
järgmised:

Õpl. Neudorfi esinemine oli üldi-
selt intelligentne, ettekanne kaunis lo-
dus ja sisurikas, kuid väljarääni-
mine halb, isäranis lausete lõpu-
osades, nii et tagumistes kuulaja-
te ridades suur osa etledanest
kaduma läks.

Õpl. Andrei on nii ütelda rah-
va kõnemees. Ettekanne on selge, lo-
dus, ei puudeta weidi kummoregi. Kuid
suurde sügavusse mõte wist ei küün.

Õpl. Kuusa ettekanne läks
korda, oli ladusam kui Kuunagi

waremalt, kuid ka tasustatu.

Opt. Lahi ei olnud täiesti wormis; küäl kärikes, mõtted raskendolised. Olen temalt paremaid referaate kuulnud ja loodan, et siin ka asi paraneb.

Pähiräärimiste juhutamise kohta tähendaks nüüd, et korda pidada tuleb, kuid wähe tehti kui tehti seda 16 jaanuaril. Meiligne waljus ei wii sihile, ent kellelt küüab see tooni lõigat. Kõiks oleka juhatajal tuleks püüda seisiswale mõtteid awaldades läbiräärimisi rohkem küsimuse ümber koondada. Peraramad ütclused, kui nad wiisakuse püüdest wälja ei lähe, on ka tarwilikud, sest nad toowad rohkem elawust läbiräärimistesse, pargewad mõtteid rohkem

liikumata. Ei saa ju nõuda, et peaks
kiidulaulu laulma seal, kus midagi
isedaaliselt kiita ei ole.

24. I. 24 oli juhatus veel paari referaa-
ti kuulata. Õpl. Lahi referaadist kuul-
sin ainult lõpuosa. Eltitõnne näis
üldiselt parema poole muutunud ole-
wat.

Õpl. Nõrk püüdis oma referaa-
dis (Referaatide kokkuseadmise ja et-
tekanne) etteviidud juhatusete järel
talitada, mis üldiselt ka õnnestus.
Hõne oli selge, järjekindel. Vähemad
haristused kõnelemisele kaovad muu-
dugi aja jooksul.

Juhatus oli koguni wassand elmisel-
le — läbirääkimistele kutsuti refe-
raatide teemist kõrwale kalduma.
Kui juba referaadi kohta midagi

ütelda pole, siis wist parem uue rüsimuse juure üle minna, nagu seda lõpetat ka tehti. Kõhju waist, et sarnane kuwitaew teem kui „Si ole aega, ainult jutu jätkuks üles wõeti. See nõuako põhjalikumal sõelumist. oot üldiselt ei osata meil aega hinnata ja aega jaotada.

Kuulajate read hõredad ..

J. E.

Wäljaandja: Jaxwre Seminaari Näturalistide Ring.

Wartulaw toimetaja: R. K. H.

Ägew toimetaja: J. F. Kuus.

